

Mae canlyniadau eich prawf gwaed yn dangos y gallech chi fod yn gludydd alffa-thalasaemia

Cyflwyniad

Mae'r daflen yma i fenywod sydd wedi cael prawf am gryman-gell a thalasaemia mewn beichiogrwydd, ac i fenyw sydd wedi cael gwybod y gall hi fod yn **cario alffa-thalasaemia** (sydd hefyd yn cael ei alw'n tueddiad posibl o alffa-thalasaemia).

Negeseuon allweddol

Gan nad ydyn ni'n siŵr ydych chi'n cario alffa-thalasaemia, rydyn ni wedi ysgrifennu'r daflen **fel petaech chi'n cario alffa-thalasaemia**.

- Mae bod yn gludydd (cario) alffa-thalasaemia'n ddarganfyddiad **cyffredin** ac ni fyddai fel arfer yn achosi unrhyw broblemau iechyd i chi.
- Mae'n bosibl ei drosglwyddo i'ch plant a dyma pam y mae'n bwysig eich bod yn ymwybodol y gallech chi fod yn gludydd.
- Os yw eich teulu'n hanu o'r Deyrnas Unedig neu Iwerddon, ac nid oes hanes yn y teulu o gryman-gell neu thalasaemia, bydd eich siawns chi a siawns eich babi o etifeddu anhwylder ar yr haemoglobin yn is, ac ni fydd angen cymryd unrhyw gamau pellach yn ystod eich beichiogrwydd.
- **Ond:** os ydych chi, tad biolegol y babi, unrhyw un yn eich teulu neu unrhyw un yn nheulu tad biolegol y babi, waeth faint o genedlaethau'n ôl, wedi dod o unrhyw le yn y byd ar wahân i'r DU, neu Iwerddon; neu
- os nad ydych chi neu dad biolegol y babi yn gwybod eich hanes teulu, er enghraifft os cawsoch chi neu dad biolegol y babi eich mabwysiadu; neu
- os oes hanes o thalasaemia yn eich teulu chi neu yn nheulu tad biolegol y babi;
- rydyn ni'n argymhell bod tad biolegol y **babi'n cael prawf** (mae mwy o wybodaeth ar dudalen 3).

Ystyr canlyniad eich prawf gwaed

Mae canlyniad eich prawf wedi'i gyfleu fel: **cludydd posibl o alffa-thalasaemia.**

Mae eich prawf gwaed diweddar wedi dangos:

- bod y celloedd coch yn eich gwaed yn llai na'r disgwyl.

Diffyg haearn yn y gwaed sydd fel arfer yn gwneud y celloedd coch yn llai, sef yr achos pennaf o anaemia. Mae'r prawf gwaed sy'n cael ei wneud yn ystod eich beichiogrwydd yn gwirio lefel y fferitin yn eich gwaed, ac mae'n ein helpu i benderfynu a oes diffyg haearn yn eich gwaed. Yn achos rhywun iach sydd â digon o haearn yn ei waed, yr esboniad mwyaf tebygol i ganlyniad y prawf gwaed yw bod yr unigolyn yn cario alffa-thalasaemia.

Beth yw alffa-thalasaemia?

Mae alffa-thalasaemia'n un o'r nifer o amrywion a allai fod yn eich gwaed. Maen nhw'n cael eu galw'n amrywion yng ngenynnau'r haemoglobin, ac maen nhw'n gallu cael eu trosglwyddo o'r rhiant i'r plentyn. Mae'r mwyafrif o bobl yn etifeddu dau enyn alffa-globin o'u mam, a dau enyn alffa-globin o'u tad biolegol.

Mae'ch genynnau hefyd yn rheoli'r math o haemoglobin rydych chi'n ei etifeddu.

Yn achos cludydd alffa-thalasaemia, mae newidiadau yn un o'r genynnau yma neu yn sawl un o'r genynnau.

Mae gwahanol fathau o alffa-thalasaemia i'w gweld ym mhob math o grŵp ethnig. Mae'r cyfraddau'n amrywio o wlad i wlad, ond mae gan rai poblogaethau gyfraddau uwch o alffa-thalasaemia.

Y pethau dylech chi fod yn eu gwybod os ydych chi'n cario alffa-thalasaemia

Rydyn ni'n ansicr ydych chi'n cario alffa-thalasaemia. Er enghraifft, os oeddech chi eisoes yn cymryd haearn pan gawsoch chi'r prawf, ni fyddai'r prawf fferitin yn dangos lefel isel o haearn ac efallai mai cynyddu lefel yr haearn y mae'r celloedd coch yn eich gwaed.

Rydyn ni wedi ysgrifennu'r wybodaeth sy'n dilyn **fel petaech chi'n cario alffa-thalasaemia.**

- Ni ddylai bod yn gludydd alffa-thalasaemia achosi unrhyw broblemau iechyd i chi.
- Mae'n bosibl i gludydd drosglwyddo alffa-thalasaemia i'w blant. Dyma pam mae'n bwysig eich bod yn gwybod bod posibilrwydd eich bod yn gludydd.
- Os byddwch chi'n cael prawf gwaed, dywedwch wrth eich meddyg y gallech chi fod yn cario alffa-thalasaemia rhag i chi gael diagnosis anghywir o ddiffyg haearn. Os bydd eich meddyg eisoes yn gwybod y gallech chi fod yn cario alffa-thalasaemia, gall osgoi cynnig profion diangen i chi ac osgoi rhoi presgripsiwn i chi am haearn.
- Dim ond os yw prawf gwaed wedi dangos bod diffyg haearn yn eich gwaed y dylech chi fod yn cymryd moddion haearn.
- Rydych chi'n rhydd i roi gwaed (pan nad ydych chi'n feichiog), ar yr amod nad oes anaemia (lefel is na'r arfer o haemoglobin) arnoch chi.
- Os ydych chi'n cario alffa-thalasaemia, mae siawns y gallai eich plant gael anhwylder difrifol ar yr haemoglobin, os yw eu tad biolegol hefyd yn cario alffa-thalasaemia neu'n gludydd o fath arall o amrywiolyn yn yr haemoglobin.

Mewn beichiogrwydd, yn achos y mwyafrif o fenywod a allai fod yn cario alffa-thalasaemia, mae'n annhebygol iawn y bydd y menywod yn cael plant sydd ag anhwylder difrifol ar eu haemoglobin.

Bydd angen cymryd camau pellach dim ond os yw'ch teulu nau deulu tad biolegol y babi yn hanu o unrhyw le yn y byd heblaw am y DU neu Iwerddon, neu os nad ydych chi neu dad biolegol y babi'n gwybod o ble mae'ch teulu'n hanu, neu os oes hanes o thalasaemia yn eich teulu chi neu yn nheulu tad biolegol y babi.

Y cam nesaf os bydd adroddiad eich prawf yn argymhell y dylai tad y babi gael prawf

Rydyn ni'n awyddus i dad biolegol eich babi gael prawf, ac i wneud y prawf cyn pen **tri diwrnod gwaith** neu cyn gynted â phosibl. Pwrpas y prawf yw dod i wybod a yw'r tad yn cario alffa-thalasaemia neu'n cario math arall o amrywiolyn anarferol yn yr haemoglobin.

Os nad yw tad eich babi'n cario alffa-thalasaemia ac os nad yw'n cario unrhyw fath arall o amrywiolyn anarferol yn ei haemoglobin, ni ddylai alffa-thalasaemia nac unrhyw anhwylder arall ar yr haemoglobin fod yn effeithio ar y babi yn eich croth nac ar unrhyw fabanod rydych chi'ch dau

eisoes wedi'u cael neu rai byddwch chi'n eu cael yn y dyfodol. Yn yr achos yma, nid oes angen cymryd unrhyw gamau pellach.

Os yw tad biolegol eich babi'n cario alffa-thalasaemia neu os yw'n cario unrhyw fath arall o amrywiolyn anarferol yn ei haemoglobin, mae posibilrwydd y gallai hwn gael ei drosglwyddo i'r babi oddi wrth y ddau riant. Fe allai goblygiadau hynny fod yn ddifrifol i'r fam ac i'r babi fel ei gilydd.

Os daw'n amlwg bod risg uchel yn eich beichiogrwydd o anhwylder difrifol ar yr haemoglobin

Os ydych chi a thad biolegol eich babi fel eich gilydd yn cario alffa-thalasaemia, ac os yw'r math o alffa-thalasaemia'n golygu bod risg uchel yn eich beichiogrwydd o alffa-thalasaemia difrifol, byddwch chi'n cael eich gwahodd cyn gynted â phosibl yn y beichiogrwydd i drafod y sefyllfa gyda bydwraig arbenigol.

Efallai bydd y fydwraig yn eich cyfeirio wedyn naill ai at gynghorydd ar eneteg neu at weithiwr iechydd proffesiynol arall sydd â gwybodaeth arbenigol. Bydd y person hwnnw'n gallu dweud wrthydd chi sut y gallai hyn effeithio ar y babi yn eich croth.

Mae rhai anhwylderau alffa-thalasaemia'n llawer mwy difrifol na rhai eraill, a bydd y cynghorydd ar eneteg neu'r gweithiwr iechydd proffesiynol yn trafod hyn gyda chi.

Bydd rhai rhieni'n dewis cael prawf diagnostig (samplu filysau corionig [neu CVS] rhwng wythnos 11 ac wythnos 14 o'r beichiogrwydd, neu amniocentesis ar ôl wythnos 15). Pwrrpas y prawf diagnostig yw dod i wybod a fydd anhwylder difrifol ar yr haemoglobin yn effeithio ar y babi. Dim ond os yw profion wedi adnabod yr union newid yn y genyn yn y ddau riant y byddwch chi'n cael cynnig o brawf diagnostig.

Byddwch chi'n cael cyfle i drafod y prawf diagnostig gyda'r fydwraig arbenigol neu'r cynghorydd ar eneteg.

- Mae rhai rhieni'n dewis peidio â chael prawf diagnostig ac yn gadael i'r beichiogrwydd fynd yn ei flaen, gan wybod y gallai anhwylder difrifol ar yr haemoglobin effeithio arno.

- Mae rhai rhieni'n dewis cael prawf diagnostig ac yn penderfynu terfynu'r beichiogrwydd os daw'n amlwg bod anhwylder difrifol ar yr haemoglobin yn effeithio arno.
- Mae rhai rhieni'n dewis cael prawf diagnostig ac yn penderfynu gadael i'r beichiogrwydd fynd yn ei flaen, er eu bod yn gwybod bod anhwylder difrifol ar yr haemoglobin yn effeithio arno. Byddwch chi'n cael cynnig o brawf gwaed i'ch babi yn fuan ar ôl y geni, er mwyn dechrau ar y driniaeth, os oes angen triniaeth. Mae cael diagnosis cynnar yn gyfle i chi ac i'r tîm meddygol i baratoi gofal y babi.

Gallwch chi gael mwy o wybodaeth am thalasaemia o'r mannau canlynol.

- Y fydwraig yn yr ysbyty sy'n arbenigo ar sgrinio cyn-genï neu'r meddyg yn yr ysbyty (yr obstetregydd).

Cymdeithas Thalasaemia'r Deyrnas Unedig

Ffôn: 0208 882 0011

E-bost: office@ukts.org

Gwefan: www.ukts.org

© Rhaglen Sgrinio Clefyd y Cryman-gelloedd a Thalasaemia y GIG
Mae'r daflen hon yn seiliedig ar wybodaeth a ddatblygwyd gan Raglenni Sgrinio'r GIG yn Iechyd Cyhoeddus Lloegr.

Fersiwn 2
Ebrill 2020